

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2026-YIL
IYUN/6-SON, IV-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

EPOKSID-DIAN VA FENOLFORMALDEGID GIBRID BOG'LOVCHISI ASOSIDA YUQORI YEYILISH VA KORROZIYABARDOSH ANTIFRIKSION QOPLAMALAR YARATISH	10
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNI BOSHQARISH VA TARTIBGA SOLISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	16
Mamayusupova Dilovarxon, Maxmudaliyeva Manzuraxon, Toyirjonov Shokirjon	
FRANSUZ, RUS VA O'ZBEK TILLARI SPORT TURIZMI TERMINLARINING LEKSIK-SEMANTIK VA LINGVOMADANIY TADQIQI.....	20
Ma'rupova Gulnoz	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ХРАНЕНИЯ ПЛОДОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	24
Муратов Абдулазиз Уктамович	
DIGITAL TRANSFORMATION AND EMERGING TRENDS IN INFORMATION TECHNOLOGY.....	29
Daminova Barno, Esmurodova Zarnigor, Boltayev Javohir, Kuziboyeva Lobar	
FRANSUZ, RUS VA O'ZBEK TILLARI SPORT TURIZMI TERMINLARINING LEKSIK-SEMANTIK VA LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI.....	34
Ma'rupova Gulnoz Umarjonovna	
MINTAQA IQTISODIY O'SISHIDA XIZMATLAR SOHASI TARKIBIY O'ZGARISHLARINING STATISTIK TAHLILI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA	38
Raximov Alisher Ibragimovich	
KREDIT SKORINGIDA XULQ-ATVOR OMILLARINI BAHOLASH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY QO'LLANILISHI	45
BekmurodovAbbos Amiriddinovich	
ECONOMETRIC INVESTIGATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION ACTIVITIES IN KARAKALPAKSTAN REPUBLIC.....	49
Makhambetova Uringul Reimbaevna	
GETEROKOMPOZIT POLIMER QOPLAMALAR SIRTINING SHAKLLANISHI VA ULARNING PAXTA TOLALARI SIFATIGA TA'SIRINI TADQIQ ETISH	55
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
GRADIENT BOOSTING (XGBOOST) VA TEGISHLILIK FUNKSIYALARIGA TAYANGAN STATISTIK KLASSIFIKATSIYA USULINING SOLISHTIRMA BAHOLANISHI	62
Ergasheva Ma'mura Gayratovna	
QURILISH SOHASIDA KICHIK VA YIRIK BIZNES SUBYEKTLARI INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	69
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
LARAVEL PLATFORMASIDA NEYROTARMOQLARNI QO'LLASH ORQALI FOYDALANUVCHI XATTI-HARAKATLARINI BASHORAT QILISH VA TAVSIYA TIZIMLARINI YARATISH	74
Jo'rayev To'xtasin, Abdusattarov Odiljon, Boymatov Mexrojiddin, Maxkamov A'zimjon, Nabijonov Abduqodir	
BEHIND THE 30% TARGET: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR WOMEN'S ACADEMIC LEADERSHIP IN UZBEK UNIVERSITIES	82
Farida Nishanova	
QURILISH SANOATIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR	87
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
BALIQCILIKDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	92
Iskandar Yunusov	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASHDAGI BANK KREDIT RISKLARINI PASAYTIRISH YO'LLARI.....	98
Toymuxamedov Ibrohim Rixsiboyevich	
KO'P KVARTIRALI UY-JOY FONDINI BOSHQARISHDA PROFESSIONAL XIZMAT KO'RSATISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	108
Rahimov Qodir Ergashevich	
НИЗКОУГЛЕРОДНАЯ ЭНЕРГЕТИКА КАК НАПРАВЛЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	115
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI VA ULARNING PRINSIPLARI	124
Ubaydullayev Muxammadjon, Akbarov Diyorbek	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MEHMONXONA XIZMATLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	128
Raxmonova Nigina Anvarovna	
EMPLOYEE WELL-BEING IN POST-REFORM UZBEKISTAN: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW AND RESEARCH AGENDA	132
Farida Nishanova	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH MEKANIZMLARI	137
Inobatov Abror Boshlarovich	
REAL SEKTORNING INSTITUTSIONAL TARKIBI VA TRANSFORMATSIYA TENDENSIYALARI.....	144
Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
ОБЕСПЕЧЕНИЕ РОСТА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ (НА ПРИМЕРЕ ФИРМЕННЫХ МАГАЗИНОВ «SAG EXPRESS»)	151
Мусаева Шоира Азимовна	
O'ZBEKISTONDA YALPI ICHKI MAHSULOT DINAMIKASINING ICHKI ISTE'MOLGA TA'SIRI	161
Djumayev Zayniddin Axmedovich	
O'ZBEKISTON TASHQI IQTISODIY FAOLIYATIDA KICHIK BIZNES O'RNINI OSHIRISHNING STATISTIK USULLARDAGI TAHLIL.....	166
Yadgarova Nigora Rixsulla qizi	
KATTA HAJMDAGI MA'LUMOTLARNI REAL VAQT REJIMIDA VIZUALIZATSIYA QILISH UCHUN ADAPTIVE M4 GEOMETRIK-PERSEPTUAL AGREGATSIYA ALGORITMI.....	170
Nuraliyev Faxriddin, Hotamov Farhod, Muxamedjonova Zuxra	
АЛГОРИТМ ОПТИМИЗАЦИИ ПРОПУСКНОЙ СПОСОБНОСТИ В РАЗВЕТВЛЁННЫХ ПАССИВНЫХ ОПТИЧЕСКИХ СЕТЯХ (PON).....	175
Киямов Рахматулло Рузиевич	
MARKETING KOMMUNIKATSIYALARI ORQALI HUDUDLARNING INVESTITSION SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH.....	180
Xolmurotova Diyoraxon, Xoliyorova Shoxista	
OZIQ-OVQAT XAVSIZLIGINI TA'MINLASHDA DAVLAT STRATEGIK ZAXIRALARINING O'RNINI	184
Bazarov Nazirjon, Normurodov Alibek	
O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA UNI BARTARAF ETISHDA TADBIRKORLIKNING ROLI: IQTISODIY TAHLIL VA TENDENSIYALAR.....	190
Uzakov Sh. Sh.	
MINTAQADA TABIIY KAPITALNI JAMG'ARISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	196
Raximov Faxriddin Shavkatovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ И ПРИЧИНЫ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ	201
Петр Ким	

УЧЁТ ВЫБЫТИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОРГАНИЗАЦИИ.....	207
Туракулов Шахриёр, Пашаходжаева Дилдора HUDUDIY IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI KO'P OMILLI REGRESSION TAHLIL ASOSIDA MIQDORIY BAHOLASH (BUXORO VILOYATI TUMANLARI MISOLIDA).....	213
Ergashev Sherali Erali o'g'li NOAN'ANAVIY PUL-KREDIT SIYOSATI INSTRUMENTLARINING MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA QISQA MUDDATLI TA'SIRINI EMPIRIK BAHOLASH	217
Djumonov Dilshod Safaroliyevich O'ZBEKISTONDA YALPI ICHKI MAHSULOT DINAMIKASINING ICHKI ISTE'MOLGA TA'SIRI	222
Djumayev Zayniddin Axmedovich JIZZAX VILOYATI KICHIK BIZNES TIZIMINING EMPIRIK MA'LUMOTLAR BAZASI VA TAVSIFIY STATISTIK TAHLILI	227
Atamuratova Gulrux Muzafarovna KIMYO SANOATI KORXONALARIDA DIVERSIFIKATSIYA SAMARADORLIGINI INTEGRAL BAHOLASH VA 2032-YILGACHA PROGNOZLASH.....	232
Razikov Otabek Rustamovich ИССЛЕДОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ РАЗВОЛКНЕНИЯ ПУТАНКИ	240
Одилхонова Нафиса, Атаханов Авазбек SOLIQ BOSHQARMALARIDA AGILE MENEJMENT TAMOYILLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARINING EMPIRIK-STATISTIK TAHLILI	247
Sayfiyev Jasur Ravshanovich O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA RAQOBAT MUHITI VA SHAFFOFLIKNI TA'MINLASHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	253
Rizoqulova Elnora Otabek qizi YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MINTAQAVIY OMILLARI.....	260
Ergashev Erkin Iroqovich QULOQ CHANOG'I VA YUZ YON TASVIRI ASOSIDA SHAXSNI IDENTIFIKATSIYALASH.....	264
Mamatov Narzillo, Samijonov Abdurashid, Abdullaeva Barno, Usarov Jurabek ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ РОТОРНО-УПРАВЛЯЕМЫХ СИСТЕМ (РУС) И ВИНТОВЫХ ЗАБОЙНЫХ ДВИГАТЕЛЕЙ (ВЗД) ПРИ БУРЕНИИ НЕФТЯНЫХ И ГАЗОВЫХ	271
Жахонгир Эркин угли Абдиганиев, Шерали Халлокович Умедов KO'KRAK BEZI SARATONINING MOLEKULYAR SUBTIPLARINI PROGNOZ QILISHDA MULTIPARAMETRIK MRT VA SUN'IY INTELLEKT MODELLARINING INTEGRATSIYASI	282
Sulaymanov Dilshod, Alikariyev Isroiljon ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR VA KICHIK SANOAT ZONALARINI TASHKIL ETISH HAMDA TAKOMILLASHTIRISH ("URGUT" ERKIN IQTISODIY ZONASI MISOLIDA)	288
Yazdanov Mirjaxon G'ayrat o'g'li IQLIM O'ZGARISHLARINING HUDUD BARQAROR RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH REYTINGI: NAZARIY-USLUBIY YONDASHUV	294
Madenova Elmira Nizamatdinovna TIJORAT BANKLARI FOYDASINI SOLIQQA TORTISHNING NAZARIY JIHATLARI	300
Turanov M. Sh. BELAZ YUK MASHINALARINING SHARLI O'Q DETALLARDAGI KUCHLANISH KONSENTRATSIYASINING TAHLILI VA MUSTANKAMLIKKA TA'SIRI.....	306
Yusupov Abdulaziz, Pushanov Akbar, Jo'raqulov Ixtiyor, Jaxonov Shoxrux ОЧИСТИТЕЛЬНАЯ СЕКЦИЯ ХЛОПКООЧИСТИТЕЛЬНОГО АГРЕГАТА С НАКЛОННЫМИ КОЛКАМИ НА КОЛКОВЫХ БАРАБАНАХ.....	311
Эргашев Рахимжон, Мавлянов Айбек, Росулов Рузимурод SUV-SUV TIZIMIDA ISSIQLIK ALMASHINISH JARAYONINI JADALLASHTIRISH	316
Karabayev Asatilla, Yo'lliyev Shukurali, Abduqayumov Jamoliddin	

HUDUDLARDA AGROTURISTIK SALOHİYATNI BAHOLASH USLUBI	323
Qodirov Azizjon, Rustamov Adhamjon, Jumayeva Ozoda	
ROI-WEIGHTED PRIMARY FRAME FILTERING FOR EFFICIENT DEEP VIDEO SURVEILLANCE	329
Shohruh Begmatov, Mukhriddin Arabboev, Akhram Nishanov	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA SUN'YI INTELLEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	340
Sharipova Munojot Murodullayevna	
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ ПО ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ	348
Баходиров Азизжон Баходирович, Пашаходжаева Дилдора Джабборхоновна	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	353
Isomuxamedov Akbarjon Bahodir o'g'li	
BUYUK BRITANIYADA BILVOSITA SOLIQLAR TIZIMINING EVOLYUTSIYASI	359
Malika Sharipova Maxmudjon qizi	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASHNING BESH BOSQICHLI REYTING SHKALASI: METODOLOGIK ASOSLAR VA AMALIY TATBIQ ("O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJ MISOLIDA)	367
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich	
«ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ КОНЦЕПЦИИ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МЫСЛИ»	372
Ким Т.В.	
XUSUSIY UNIVERSITETLARNI IQTISODIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING ICHKI MANBALARI: BALANS TARKIBI VA AKTIVLARNI KAPITALLASHTIRISH TAHLILI.....	378
Rahimov Sardor Uralovich	
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ.....	383
Кадыров Арслан, Пашаходжаева Дилдора	
RAQAMLI BANK ISHI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR, INNOVATSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA).....	388
Shokirov Sardor Inotdullo o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MULTIMODAL TRANSPORT-LOGISTIKA INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	393
Malikova Shoira Baxtiyorovna	
BUXORO VILOYATI OZIQ-OVQAT SANOATINI SIRKULAR IQTISODIYOT ASOSIDA RIVOJLANTIRISH ...	398
Kudratov Muhammad Rustamovich	
TIBBIY XIZMATLAR BOZORINING TASHKILYI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI	402
Abdumalikov Shoxjahan Jaloliddin o'g'li	
BIZNES TAHLILIDA KATTA MA'LUMOTLAR VA SUN'YI INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	407
Umarov Abbos Nuriddin o'g'li	
MINTAQQA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	414
Oramov Jahongir, Muxitdinov Xudayar	
POSE-AWARE FACE SELECTION FOR IMPROVING FACE IDENTIFICATION RELIABILITY	419
Shohruh Begmatov	
O'ZBEKISTONDA EKSPORT UCHUN MEVA-SABZAVOT YETISHTIRISH VA UNI SUG'URTALASHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	433
Kalenov K.T.	
INNOVATSION MOLIVAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI SUG'URTA FAOLIYATINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH.....	438
Ergashev Olim Kenjayevich	

CUSTOMS PROCEDURES AND TRADE FACILITATION CHALLENGES IN UZBEKISTAN'S CROSS-BORDER TRADE: A POLICY REVIEW.....	444
Khanifakhon Solikhova	
SOLIQ BOSHQARMALARIDA AGILE MENEJMENT TAMOYILLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARINING EMPIRIK-STATISTIK TAHLILI	449
Sayfiyev Jasur Ravshanovich	
THE DIGITAL GASTRONOME: HOW TECHNOLOGY CONNECTS TOURISTS, RESTAURANTS, AND THE TECH EMPIRE.....	455
Freshta Qayoumy	
ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ КОНЦЕПЦИИ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МЫСЛИ.....	462
Т.В. Ким	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI STRATEGIK BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI: SUN'IY INTELLEKT, BIG DATA, LEARNING ANALYTICS VA DATA- DRIVEN GOVERNANCE.....	468
O'ktamova Durдона Baxtiyor qizi	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR MOLIYAVIY RESURSLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA NAZARIY ASOSLARI	474
Tagriyeva Farida Abdulkarimovna	
O'ZBEKISTONDA MOSH EKSPORTINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH: RCA INDEKSI, QO'SHILGAN QIYMAT VA EKSPORT ZANJIRI TAHLILI.....	479
Islamova Malika Ilyos qizi, Muhammad Ali Hakimovich Saidov	
ФИНТЕХ-РЕШЕНИЯ ДЛЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА: ЦИФРОВЫЕ ПЛАТЕЖИ, КРАУДФАНДИНГ И ДОСТУП К КАПИТАЛУ	485
Ли Д. Э.	
KATTA HAJMDAGI MA'LUMOTLAR TO'PLAMIDA ANOMALIYALARNI ANIQLASH UCHUN K-MEANS VA DBSCAN ALGORITMLARINING NAZARIY OPTIMALLASHUV MODELLARI.....	489
Jo'rayev Sherali Umarjonovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR O'RNI.....	497
Puotr Kim	
ИССЛЕДОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ СВАРКИ МАГНИЕВЫХ СПЛАВОВ	503
Эрматов Зиядулла, Садуллаева Бувалма	
ZINGIBER OFFICINALE ROSC. IN VITRO MADANIYATIDA MIKRORIZOMOGENEZ VA KALLUS REGENERATSIYASINI NANOSTRUKTURALI ELITSITORLASH VA VAQTINCHALIK IMMERSION TIZIMLARI (TIS) YORDAMIDA JADALLASHTIRISHNING MOLEKULYAR-GENETIK VA FIZIOLOGIK ASOSLARI	508
Shamsiddinova Shahrizoda	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA B2B MODELIDAGI BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH: KIMYO SANOATI MISOLIDA TAHLIL	513
Xaydarova Kamola Axinjanovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARI PORTFELI SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY- METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	518
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich	
FERMER XO'JALIKLARINING XALQARO BOZORLARGA INTEGRATSIYALASHUVI SALOHİYATINING 2032-YILGACHA ISTIQBOL PROGNOZI	524
Tursunqulov G'olibjon Shavkat o'g'li	
RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	533
Nomozova Qumri Isoyevna	

TURIZM TRANSPORTI LOGISTIKASIDA MENEJMENT TIZIMINING METODOLOGIK YONDASHUVLARI VA AMALIYOTI	539
Atamurodov Ulug‘bek Nizamkulovich	
INGICHKA BOYITISH FABRIKASI TEXNOGEN CHIQINDILARIDAN VOLFRAMNI KOMBINATSIYALASHGAN GRAVITATSION VA ELEKTROMAGNIT BOYITISH USULLARI YORDAMIDA AJRATIB OLISH.....	544
Boymurodov Najmiddin Abduqodirovich, Temirov Kamoliddin Abdinazar o‘g‘li	
TURLI TOLA TARKIBLI KOSTYUMBOP MATOLARNING SIFAT KO‘RSATKICHLARINI TO‘LIQ OMILLI EKSPERIMENT ASOSIDA BAHOLASH	550
M. R. Atanasov, Daniyor Kholmurodovich Sobirov	
BOSHQARUV TAHLILI ASOSIDA XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING AMALIY JIHATLARI.....	554
Yahyoyev To‘lqin Ismatulla o‘g‘li	
TIJORAT BANKLARINING LIKVIDLILIGINI TA‘MINLASH MASALALARI	558
Tojiyev Rahmatilla Rahmonovich	
O‘ZBEKISTONDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	563
Mamatov Baxodir, Raupov Akbar	
STRENGTHENING STATE FINANCIAL ASSISTANCE TO FOSTER ENTREPRENEURSHIP AMONG LOW-INCOME FAMILIES.....	570
Erejepov Kuwanishbay Jienbay uli	
BOG‘DORCHILIK XO‘JALIKLARIDA INVESTITSIYALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINING DETERMINANTLARI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA.....	575
Jalilov Shohruh Zafar o‘g‘li	
КОЛИЧЕСТВЕННАЯ ОЦЕНКА И РЕАЛИЗАЦИЯ РЕЗЕРВОВ РОСТА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОРНО-ХИМИЧЕСКОГО ПРЕДПРИЯТИЯ (НА ПРИМЕРЕ АО «ДЕХКАНАБАДСКИЙ ЗАВОД КАЛИЙНЫХ УДОБРЕНИЙ»)	581
Мирсаидова Шахноза Арсланбековна	
MIKRO XIZMAT KO‘RSATUVCHILARNI RASMIYLASHTIRISH VA MILLIY PLATFORMAGA INTEGRATSIYALASHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMI	588
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
O‘ZBEKISTONDAGI YETAKCHI TIJORAT BANKLARINING AKTIVLARI VA PASSIVLARINING TAHLILI ..	594
Shodiyev Odiljon Salim o‘g‘li	
QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI SANOAT KORXONALARINING ISHLAB CHIQARISH FAOLIYATINI STATISTIK TAHLILI	598
Allaniyazova Aysara Muratovna	
SENTIMENT-BASED EVALUATION OF EMOTIONAL EXPERIENCE IN UX: A CASE STUDY ON DUOLINGO USER FEEDBACK.....	603
Diyorbek Yusufjonov	
DAROMAD SOLIG‘I YUKINING SOLIQ TO‘LOVCHILARI TARKIBI	607
Sabirov Mirza Qilichbayevich	

DAROMAD SOLIG'I YUKINING SOLIQ TO'LOVCHILARI TARKIBI

Sabirov Mirza Qilichbayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi,
PhD, professor

E-mail: m.sabirov@tsue.uz

ORCID: 0000-0001-7494-2808

Annotatsiya. Mazkur maqolada daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibiga ta'siri, jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish amaliyoti hamda turli daromad guruhlari o'rtasida soliq majburiyatlarining taqsimlanish xususiyatlari yoritilgan. Tadqiqotda daromad solig'i yukining shakllanish omillari, soliq to'lovchilarning ijtimoiy-iqtisodiy holati, bandlik darajasi, daromad manbalari va soliqqa tortish mexanizmlarining samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, soliq yukining adolatli taqsimlanishi, aholining rasmiy daromadlarini kengaytirish, soliq bazasini barqarorlashtirish hamda budget daromadlarini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: daromad solig'i, soliq yuki, soliq to'lovchilar, jismoniy shaxslar, soliq bazasi, soliqqa tortish, budget daromadlari, daromadlar tarkibi, soliq majburiyati, soliq adolati.

Abstract. This article examines the impact of the income tax burden on the composition of taxpayers, the practice of taxing personal income, and the specific features of the distribution of tax obligations among different income groups. The study analyzes the factors shaping the income tax burden, the socio-economic status of taxpayers, employment levels, sources of income, and the effectiveness of taxation mechanisms. It also substantiates the importance of fair distribution of the tax burden, expansion of the population's official income, stabilization of the tax base, and increasing budget revenues.

Keywords: income tax, tax burden, taxpayers, individuals, tax base, taxation, budget revenues, income structure, tax obligation, tax equity.

Аннотация. В данной статье рассматривается влияние налоговой нагрузки по подоходному налогу на состав налогоплательщиков, практика налогообложения доходов физических лиц, а также особенности распределения налоговых обязательств между различными группами доходов. В исследовании проанализированы факторы формирования налоговой нагрузки по подоходному налогу, социально-экономическое положение налогоплательщиков, уровень занятости, источники доходов и эффективность механизмов налогообложения. Также обосновано значение справедливого распределения налоговой нагрузки, расширения официальных доходов населения, стабилизации налоговой базы и увеличения доходов бюджета.

Ключевые слова: подоходный налог, налоговая нагрузка, налогоплательщики, физические лица, налоговая база, налогообложение, доходы бюджета, структура доходов, налоговое обязательство, налоговая справедливость.

KIRISH

Bugungi kunda davlat budjeti daromadlarini barqaror shakllantirish, aholining rasmiy daromadlarini hisobga olish va iqtisodiyotda soliq intizomini ta'minlashda daromad solig'i muhim fiskal vositalardan biri hisoblanadi. Daromad solig'i nafaqat budget tushumlarini shakllantirish manbai, balki aholining turli qatlamlari daromadlarini tartibga solish, ijtimoiy adolat tamoyillarini ro'yobga chiqarish va iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlashda ham alohida ahamiyat kasb etadi. Shu sababli daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibida qanday taqsimlanishini o'rganish soliq siyosatini takomillashtirishning dolzarb yo'nalishlaridan biri sanaladi.

Daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibi bo'yicha taqsimlanishi aholining bandlik holati, daromad manbalari, ish haqi darajasi, tadbirkorlik faoliyati, mol-mulkdan olinadigan daromadlar hamda boshqa iqtisodiy omillar bilan bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, jismoniy shaxslarning rasmiy daromadlari, mehnat bozorida ishtiroki va soliqqa tortish mexanizmlarining soddaligi soliq bazasining kengayishiga ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan, daromad solig'i yukini tahlil qilishda faqat soliq stavkalari emas, balki soliq to'lovchilarning tarkibiy tuzilishi, ularning daromad shakllari va soliq majburiyatlarini bajarish imkoniyatlarini ham kompleks o'rganish zarur.

Mamlakatimizda jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish, soliq ma'murchiligini soddalashtirish, norasmiy iqtisodiy faoliyatni bosqichma-bosqich rasmiylashtirish hamda

aholining rasmiy bandligini rag'batlantirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda daromad solig'i yukining turli soliq to'lovchilar guruhlarida o'rtasida adolatli va mutanosib taqsimlanishi muhim ahamiyatga ega. Chunki soliq yukining me'yordan yuqori yoki nomutanosib shakllanishi soliq to'lovchilarning rasmiy iqtisodiy faoliyatdagi ishtirokiga rag'batni pasaytirishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Daromad solig'i va soliq yukining iqtisodiy mohiyati klassik hamda zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda keng o'rganilgan. Xususan, A. Smit soliq tizimida adolatlilik, aniqlik, qulaylik va tejamkorlik tamoyillariga alohida e'tibor qaratgan. Uning fikricha, soliq to'lovchilarning daromad darajasiga mos ravishda soliq majburiyatlarini belgilash davlat fiskal siyosatining muhim sharti hisoblanadi. D. Rikardo esa soliqlarning daromadlar taqsimoti, kapital jam'arilishi va iqtisodiy faollikka ta'sirini tahlil qilgan.

Zamonaviy moliya nazariyasida R. Musgrave va P. Musgrave davlat moliyasining taqsimlash, qayta taqsimlash va barqarorlashtirish funksiyalarini asoslab bergan. Ularning tadqiqotlarida daromad solig'i davlat budjeti daromadlarini shakllantirish bilan birga, aholining turli daromad guruhlarida o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni yumshatish vositasi sifatida qaraladi. J. Mirrlees tomonidan ishlab chiqilgan optimal soliqqa tortish nazariyasida esa soliq stavkalari va soliq yuki mehnat qilish rag'batini, daromadlarni to'liq deklaratsiya qilmaslik ehtimoli hamda ijtimoiy adolat mezonlari bilan bog'liq holda o'rganilgan.

Shuningdek, J. Slemrod va J. Alm tadqiqotlarida soliq to'lovchilarning xatti-harakati, soliq intizomi, soliqqa rioya qilish madaniyati hamda soliq ma'murchiligining daromad solig'i tushumlariga ta'siri tahlil qilingan. Mazkur yondashuvlarga ko'ra, daromad solig'i yukining optimal darajada belgilanishi soliq to'lovchilarning rasmiy iqtisodiy faoliyatda qolishi, mehnat bozorida ishtiroki va daromadlarni qonuniy deklaratsiya qilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston sharoitida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i davlat budjeti daromadlarining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Rasmiy hisobotlarda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i tushumlari, to'lov manbaida ushlab qolinadigan soliq summasi, soliq to'lovchilar soni, o'zini o'zi band qilgan shaxslar ko'rsatkichi va boshqa daromad manbalari bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan. Jumladan, 2022-yil yakunlari bo'yicha hisobotda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i tushumlari va to'lovchilar sonining oshgani ko'rsatilgan bo'lsa, 2023-yil hisobotida ish beruvchilar tomonidan ushlab qolinadigan soliq, dividend, foiz, ijara hamda tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromadlar bo'yicha tushumlar alohida yoritilgan. 2024-yil yakunlari bo'yicha Soliq qo'mitasi ma'lumotlarida esa daromad solig'i to'lovchilari soni 5 720,8 ming nafarni, daromad solig'i tushumi 35 391,4 mlrd so'mni tashkil etgani aks etgan.

Mazkur ilmiy yondashuvlar va rasmiy statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, daromad solig'i yukining soliq to'lovchilari tarkibi bo'yicha taqsimlanishini o'rganish nafaqat fiskal tushumlar barqarorligini baholash, balki rasmiy bandlik, mehnatga haq to'lash fondi, kapital daromadlari, ijara daromadlari va o'zini o'zi band qilish jarayonlarining rivojlanishini aniqlashda ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibi bo'yicha taqsimlanishini o'rganishda tizimli yondashuv, iqtisodiy-statistik tahlil, qiyosiy tahlil, dinamik tahlil, guruhlash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi 2022–2024-yillarda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i tushumlari, soliq to'lovchilar soni hamda daromad manbalari tarkibidagi o'zgarishlarni baholashdan iborat.

TAHLIL VA NATIJALAR

Daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibi bo'yicha taqsimlanishini baholashda soliq tushumlari hajmi, to'lov manbaida ushlab qolingani soliq summasi, soliq to'lovchilar soni hamda ish haqi, dividend, foiz, ijara va tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlar bo'yicha ko'rsatkichlarni tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Chunki ushbu ko'rsatkichlar daromad solig'i bazasining shakllanish manbalari va soliq yukining qaysi to'lovchilar guruhiga ko'proq to'g'ri kelishini aniqlash imkonini beradi. Quyidagi 1-jadvalda 2022–2024-yillarda daromad solig'i tushumlari va soliq to'lovchilar tarkibining asosiy ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval
Daromad solig'i yukining soliq to'lovchilari tarkibi bo'yicha dinamikasi¹

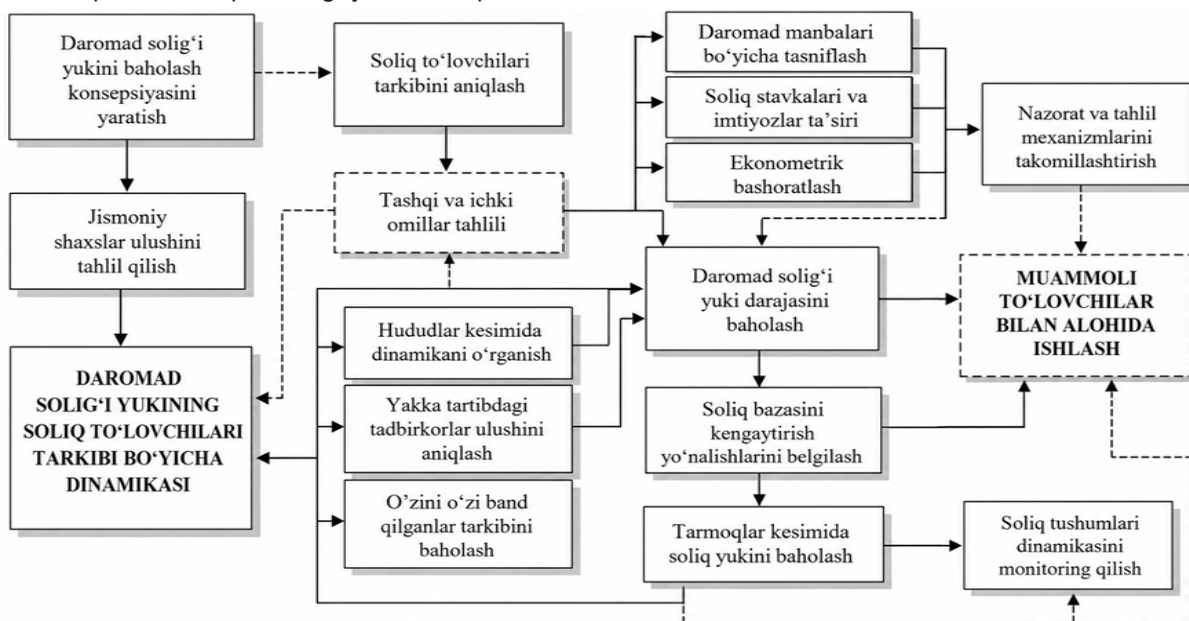
№	Ko'rsatkichlar	2022-yil	2023-yil	2024-yil
1	Daromad solig'i tushumlari, mlrd so'm	24 285,0	29 917,4	35 391,4
2	O'sish sur'ati, %	128,4	123,2	118,3
3	Ish beruvchilar tomonidan ushlab qolingani soliq, mlrd so'm	22 500,0	28 096,8	32 126,2
4	Ish haqi orqali undirilgan soliqning jami daromad solig'idagi ulushi, %	92,6	93,9	94,5
5	Daromad solig'i to'lovchilari soni, ming nafar	5 018,0	5 314,5	5 720,8
6	Dividend va foizlar bo'yicha daromad solig'i, mlrd so'm	986,1	1 007,9	1341,2
7	Mol-mulk ijarasidan olinadigan daromad solig'i, mlrd so'm	348,2	413,7	645,8
8	Tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromad uchun soliq, mlrd so'm	393,3	399,0	422,2
9	O'zini o'zi band qilgan shaxslar soni, ming nafar	1 444,1	2 533,9	4 471,8

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2022–2024-yillarda daromad solig'i tushumlari barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Xususan, daromad solig'i tushumlari 2022-yilda 24 285,0 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 29 917,4 mlrd so'mga, 2024-yilda esa 35 391,4 mlrd so'mga yetgan. Bu holat jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish bazasi kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Jadvalda ish beruvchilar tomonidan ushlab qolingani soliq summasining yuqori ulushga ega ekani alohida e'tiborga molik. 2022-yilda ushbu ko'rsatkich 22 500,0 mlrd so'mni, 2023-yilda 28 096,8 mlrd so'mni, 2024-yilda esa 32 126,2 mlrd so'mni tashkil etgan. Bu daromad solig'i yukining asosiy qismi rasmiy ish haqi oluvchi jismoniy shaxslar zimmasiga to'g'ri kelayotganini bildiradi.

Shuningdek, daromad solig'i to'lovchilari soni 2022-yilda 5 018,0 ming nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 5 314,5 ming nafarga, 2024-yilda esa 5 720,8 ming nafarga oshgan. Bu esa rasmiy bandlikning ortishi, mehnatga haq to'lash fondining kengayishi hamda soliq ma'murchiligi samaradorligi oshib borayotganidan dalolat beradi.

Dividend va foizlar, mol-mulk ijarasi hamda tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlar bo'yicha soliq tushumlarining o'sishi daromad solig'i bazasi tarkibida muqobil daromad manbalarining ham ahamiyati ortayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, o'zini o'zi band qilgan shaxslar sonining 2022-yildagi 1 444,1 ming nafardan 2024-yilda 4 471,8 ming nafarga yetgani mustaqil daromad manbalarini rasmiy hisobga olish jarayoni kengayib borayotganini anglatadi. Umuman olganda, tahlil qilingan davrda daromad solig'i yukining asosiy qismi ish haqi oluvchi soliq to'lovchilar hissasiga to'g'ri kelgan bo'lsa-da, boshqa daromad manbalari bo'yicha soliq bazasi ham bosqichma-bosqich kengayib bormoqda.

1-rasm. Daromad solig'i yukining soliq to'lovchilari tarkibi bo'yicha dinamikasini baholash modeli²

1 Manba: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Solliq qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.
2 1-rasm manbasi: Muallif ishlanmasi.

1-rasmda daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibi bo'yicha dinamikasini baholash jarayoni tizimli yondashuv asosida ifodalangan. Modelda dastlab daromad solig'i yukini baholash konsepsiyasini ishlab chiqish, soliq to'lovchilar tarkibini aniqlash hamda jismoniy shaxslar ulushini tahlil qilish bosqichlari ko'rsatilgan. Ushbu bosqichlar soliq yukining shakllanishida asosiy omillarni aniqlashga xizmat qiladi. Rasmda soliq to'lovchilar tarkibini chuqur o'rganish uchun yakka tartibdagi tadbirkorlar, o'zini o'zi band qilgan shaxslar, hududlar va tarmoqlar kesimidagi dinamik ko'rsatkichlar alohida ajratilgan. Bu esa daromad solig'i yukining faqat umumiy miqdorini emas, balki uning soliq to'lovchilar guruhlarini o'rtasida qanday taqsimlanayotganini aniqlash imkonini beradi.

Shuningdek, modelda tashqi va ichki omillar tahlili, daromad manbalari bo'yicha tasniflash, soliq stavkalari va imtiyozlar ta'siri hamda ekonometrik bashoratlash jarayonlari kiritilgan. Bu elementlar daromad solig'i yukining o'zgarishiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, institutsional va fiskal omillarni kompleks baholashga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 2022–2024-yillarda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i tushumlari barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Daromad solig'i tushumlarining 2022-yildagi 24 285,0 mlrd so'mdan 2024-yilda 35 391,4 mlrd so'mga yetishi soliq bazasining kengayishi, rasmiy bandlikning ortishi va mehnatga haq to'lash fondining o'sishi bilan bog'liq.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, daromad solig'i yukining asosiy qismi ish beruvchilar tomonidan to'lov manbaida ushlab qolingan soliq hisobiga shakllanmoqda. Ish haqi orqali undirilgan soliqning jami daromad solig'idagi ulushi 2022-yilda 92,6 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 94,5 foizga yetgan. Bu holat soliq to'lovchilar tarkibida rasmiy ish haqi oluvchi jismoniy shaxslar yetakchi o'ringa ega ekanligini ko'rsatadi.

Shuningdek, dividend va foizlar, mol-mulk ijarasi hamda tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlar bo'yicha soliq tushumlarining oshib borishi daromad solig'i bazasida muqobil daromad manbalarining ham ahamiyati ortayotganini bildiradi. Ayniqsa, o'zini o'zi band qilgan shaxslar sonining 2022-yildagi 1 444,1 ming nafardan 2024-yilda 4 471,8 ming nafarga yetishi norasmiy bandlikni rasmiylashtirish, aholining mustaqil mehnat faoliyatini soliq tizimiga jalb qilish va soliq bazasini kengaytirishda muhim omil bo'lmoqda.

Umuman olganda, daromad solig'i yukining soliq to'lovchilar tarkibi bo'yicha tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tizimda soliq tushumlarining katta qismi rasmiy ish haqi oluvchi shaxslar hissasiga to'g'ri kelmoqda. Shu sababli kelgusida daromad solig'i yukining adolatli va mutanosib taqsimlanishini ta'minlash uchun kapital daromadlari, ijara daromadlari, yakka tartibdagi mehnat faoliyati va o'zini o'zi band qilish segmentlari bo'yicha soliq bazasini yanada kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 30-dekabrda O'RBQ-599-son Qonuni bilan tasdiqlangan. <https://lex.uz/docs/-4674902>
2. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Daromadlar ijrosi bo'yicha dastlabki natijalar (2022-yil). Toshkent, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Fuqarolar uchun budget-2023. Toshkent, 2024.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Fuqarolar uchun budget-2024. Toshkent, 2025.
5. Smith, A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. London, 1776.
6. Ricardo, D. On the Principles of Political Economy and Taxation. London: John Murray, 1817.
7. Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. Public Finance in Theory and Practice. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1989.
8. Mirrlees, J. A. An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation. The Review of Economic Studies, 1971, Vol. 38, No. 2, pp. 175–208.
9. Slemrod, J., & Bakija, J. Taxing Ourselves: A Citizen's Guide to the Debate over Taxes. 5th ed. Cambridge, MA: MIT Press, 2017.
10. Alm, J. Measuring, Explaining, and Controlling Tax Evasion: Lessons from Theory, Experiments, and Field Studies. International Tax and Public Finance, 2012, Vol. 19, pp. 54–77.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100